

**Vlaamse
overheid**

DEPARTEMENT
ECONOMIE
WETENSCHAP &
INNOVATIE

Evaluatie van de Expertiscellen Wetenschapscommunicatie

Gevalideerd plan van aanpak

Departement Economie, Wetenschap en Innovatie

Afdeling Strategie en Coördinatie

Afdeling Onderzoek

26.10.2016

Inhoud

0. Inleiding	3
1. Aanleiding voor de evaluatie	4
2. Beleidscontext	4
3. Doelstellingen van de evaluatie en beoogde resultaten	6
4. Evaluatieluiken	7
4.1 Evaluatie van de realisaties van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie	7
4.2 Een financiële analyse.....	7
4.3 Analyse en beoordeling van een aantal specifieke elementen.....	8
4.4 Een zelfevaluatie door de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.....	8
4.5 Toekomstluik: Analyse en beoordeling van het ontwerp van strategisch plan 2018-2022 van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.....	9
4.6 Conclusies en aanbevelingen betreffende een verbeterde werking en inschakeling in het ruime beleidskader (hoofdzakelijk in Vlaanderen) en dit vertrekkend vanuit een SWOT.....	9
4.7 Systemische evaluatie van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie in een ruimer kader.....	10
5. Onderdelen van de evaluatie en methodologie	11
6. Informeren van en communiceren met het voorwerp van de evaluatie	12
7. Uitvoering van en taakverdeling binnen de evaluatie	12
8. Gebruik en verspreiding van de resultaten van de evaluatie	13
9. Afspraken gemaakt met de expertisecellen Wetenschapscommunicatie op 18 oktober 2016	14
Bijlage 1: Leidraad voor het opstellen van een zelfevaluatie door de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.....	15

Plan van aanpak voor de evaluatie van expertiscellen Wetenschapscommunicatie

0. Inleiding

Het decreet van 30 april 2009¹ betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid², stelt dat de Vlaamse Regering erop dient toe te zien dat de algemene werking van de structurele partners Wetenschapscommunicatie geëvalueerd wordt voor het verstrijken van het lopende convenant aan de hand van de strategische en operationele doelstellingen en indicatoren die erin zijn vastgelegd. De voorwaarden voor een nieuw convenant worden onder meer bepaald door de resultaten van de evaluatie.

De expertiscellen Wetenschapscommunicatie zijn in het beleidsplan Wetenschapscommunicatie erkend als structurele partners en er werd met deze actoren dan ook een meerjarig convenant voor de periode 2013-2017 afgesloten.

Dit convenant loopt af op 31 december 2017 en beschrijft in art. 10 de strategische doelstellingen van de expertiscellen Wetenschapscommunicatie:

- 1) Creëren en onderhouden van een cultuur van wetenschap, technologie en innovatie bij alle lagen van de bevolking en bijdragen tot het verhogen van het innovatie potentieel.
- 2) Verhogen van de participatie van brede lagen van de bevolking aan (het matschappelijk debat rond) wetenschap en innovatie en verhogen van de impact van wetenschap en innovatie op de samenleving.
- 3) Het verhogen van de betrokkenheid van kansengroepen en het verhogen van de kansen voor toptalent.
- 4) Stimuleren van de instroom van jongeren in STEM-studierichtingen in secundair en hoger onderwijs.
- 5) Internationale uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de kwaliteit van onderzoekers in Vlaanderen versterken.
- 6) Creëren van randvoorwaarden voor efficiënte en impactgerichte wetenschapscommunicatie binnen het hoger onderwijs, zoals creëren van een cultuur van wetenschapscommunicatie bij zowel onderzoekers als beleidsmakers binnen de Associaties.

In het convenant wordt iedere strategische doelstelling verder verfijnd in een aantal (2 tot 4) operationele doelstellingen. Daarnaast worden de strategische doelstellingen in het convenant ook gekoppeld aan 6 "Key performance Indicators" (KPI's) (art.11).

Het convenant voorziet (art.13) dat er onder voorbehoud van de definitieve goedkeuring door het Vlaams Parlement jaarlijks een subsidie die gelijk is aan het basisbedrag van

¹ Gewijzigd bij het decreet van 21 december 2012 betreffende diverse bepalingen met betrekking tot de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid en bij het decreet van 25 april 2014 tot wijziging van diverse bepalingen van het decreet van 30 april 2009 betreffende de organisatie en financiering van het wetenschaps- en innovatiebeleid en tot opheffing van diverse andere bepalingen. Titel IV/1. Wetenschapscommunicatie en structurele partners.

² Hierna het W&I-decreet genoemd.

1.718.000 euro wordt toegekend aan de vijf expertisecellen samen. Daarnaast stelt het convenant dat dit basisbedrag jaarlijks en voor het eerst bij de start van het volgende begrotingsjaar, kan vermeerderd worden met de gezondheidsindex en dit zoals opgenomen in de omzendbrief betreffende de begrotingsinstructies bij de begrotingsopmaak en -controle van het desbetreffende jaar. De referentiedatum voor de indexaanpassing is 1 januari 2013. Voor de verdeling van de totale maximale subsidie voor de expertisecellen Wetenschapscommunicatie is in het convenant een verdeelsleutel met vaste sokkel en een variabel gedeelte opgenomen (art.13 §5).

Voorliggend plan van aanpak heeft betrekking op de evaluatie van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie zoals bepaald in dit het convenant.

1. Aanleiding voor de evaluatie

Conform het W&I-Decreet zijn in het convenant (art.19) ook een aantal evaluatiebepalingen opgenomen. De belangrijkste worden hieronder weergegeven:

Artikel 19 §1 bepaalt dat de algemene werking van de expertisecellen dient geëvalueerd te worden aan de hand van de strategische en operationele doelstellingen en de KPI's die in het convenant zijn vooropgesteld en van eventuele andere vooropgestelde doelstellingen waarover jaarlijks gerapporteerd werd. In deze evaluatie dient ook rekening gehouden te worden met het ruimere beleidskader.

In §2 van artikel 19 van het convenant, wordt gesteld dat de evaluatie in het bijzonder rekening dient te houden met:

- Het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie;
- Het behalen van de strategische en operationele doelstellingen en de KPI's;
- De jaarverslagen die de Associaties tijdens de duur van het convenant hebben bezorgd;
- Het zelfevaluatierapport dat de expertisecellen Wetenschapscommunicatie hebben opgesteld;
- Een analyse van de impact van (de activiteiten van) de expertisecellen Wetenschapscommunicatie op het Vlaams maatschappelijke weefsel m.b.t. wetenschap, technologie en innovatie.

2. Beleidscontext

Het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie (VR 2012 2001 MED 0026) en het Marketing- en Communicatieplan "Wetenschap, technologie en innovatie in Vlaanderen 2012-2014" (VR 2012 2906 MED 0311) werden vanaf 2012 de bouwstenen voor het beleid inzake wetenschapscommunicatie. Het eerste kwam parallel met het STEM-actieplan tot stand en beide werden gezamenlijk als complementaire beleidsplannen begin 2012 aan de Vlaamse Regering voorgelegd.

In uitvoering van beide plannen werd een STEM-stuurgroep opgericht waarin de samenwerking tussen de betrokken beleidsdomeinen (EWI, Onderwijs en Vorming en Werk en Sociale Economie) geconcretiseerd werd. De STEM-stuurgroep wordt geadviseerd door

het STEM-platform, een informeel adviesorgaan, samengesteld uit vertegenwoordigers van bedrijfssectoren, onderwijs- en kennisactoren en beleidsverantwoordelijken.

Het is in dit beleidskader dat het huidige convenant met de expertisecellen Wetenschapscommunicatie als structurele partner werd afgesloten.

Bij het aantreden van de huidige Vlaamse Regering werd in de beleidsnota Werk, Economie, Wetenschap en Innovatie 2014-2019 gesteld dat het de bedoeling is om jongeren actief te wijzen op het grote potentieel aan jobs in de STEM-richtingen. Samen met de minister van Onderwijs wordt ingezet op een vernieuwde meer intersectorale STEM-strategie die breed maatschappelijk de interesse voor wetenschap en techniek en de benutting van technisch talent moet aanwakkeren. Het is verder de bedoeling om de middelen voor wetenschapscommunicatie meer op de STEM-doelstellingen te enten en er wordt voorzien in een centrale rol van FTI-Technopolis als kenniscentrum.

Midden 2015 werd het nieuwe “Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020” goedgekeurd³. Het nieuwe plan beoogt een betere instroom in STEM-studierichtingen en betere doorstroming naar STEM-functies, ook in niet-technologische sectoren zoals de zorgsector. Anderzijds worden ook de algemene beleidsprincipes voor ogen gehouden, met name een keuze voor meer efficiëntie, hogere effectiviteit, minder versnippering, m.a.w. een hogere doelmatigheid van het wetenschapscommunicatiebeleid.

In dit beleidsplan worden drie beleidsdoelstellingen Wetenschapscommunicatie naar voor geschoven:

- 1) Stimuleren van de instroom van jongeren in STEM-studierichtingen en de doorstroming naar STEM-functies in de werkomgeving.
- 2) Het versterken van het maatschappelijk draagvlak voor wetenschap en innovatie en in het bijzonder voor STEM-disciplines.
- 3) Het versterken van de (internationale) uitstraling van de kwaliteit van het onderzoek en de onderzoekers in Vlaanderen.

De beleidsdoelstellingen in het nieuwe plan komen m.a.w. niet volledig overeen met deze uit het vorige plan. De nadruk op STEM is nadrukkelijker in het nieuwe plan en verder wordt ook de verbinding met het beleidsveld Werk explicieter gemaakt (cf. beleidsdoelstelling 1). De 2de beleidsdoelstelling uit het plan 2015-2020 kan enerzijds gezien worden als een overkoepelende doelstelling t.o.v. de eerste 2 doelstellingen uit het vorige plan, maar anderzijds is er ook hier een accentverschuiving naar STEM. Er is geen specifieke beleidsdoelstelling meer die betrekking heeft op doelgroepenbeleid, al is er in het plan wel specifieke aandacht voor welbepaalde doelgroepen, zoals meisjes.

Gelet op de nadruk van het beleid m.b.t. wetenschapscommunicatie op STEM is ook het beleid van de minister van Onderwijs relevant als beleidscontext voor de expertisecellen.

³ Zie ook http://www.ewi-vlaanderen.be/sites/default/files/bestanden/beleidsplan_wetenschapscommunicatie_2015-2020.pdf.

Zo maken de expertisecellen Wetenschapscommunicatie ook deel uit van het netwerk van STEM-academies, een initiatief dat in 2014 vorm kreeg. De STEM-academie bundelt de organisatoren van buitenschoolse STEM-activiteiten⁴.

In de periode 2014-2015 werden een aantal “STEM-scholen” ondersteund en werden stappen gezet om tot een specifieke didactiek voor STEM te komen in het leerplichtonderwijs. Bedoeling is verder om een kwaliteitskader voor STEM uit te werken, dat inspirerend kan zijn voor andere STEM-initiatieven buiten de onderwijscontext en voor de samenwerking met bedrijven.

In de beleidsbrief 2015-2016 van de minister van Onderwijs⁵ werd o.m. aangekondigd dat er vanaf 1 september 2015 een programmatiestop geldt in het voltijds gewoon secundair onderwijs, behalve voor de STEM-gerelateerde richtingen. In 2015 werd ook een STEM-monitor opgesteld⁶.

Verder stelt de beleidsbrief dat STEM in de periode 2015-2016 voortaan meer benaderd zal worden vanuit maatschappelijke toekomstverkenningen en transities en er zal aansluiting gezocht worden met Europese STEM-initiatieven. Bijzondere aandacht zal ook gegeven worden aan TSO en BSO en aan een hoger bereik van STEM door meisjes. Tot slot zal ook rekening gehouden worden met de aanbevelingen van de Vlaamse Scholierenkoepel (VSK) aangezien jongeren vragende partij zijn voor informatie over de praktische link tussen hun potentiële opleidingskeuzes, de maatschappelijke relevantie ervan en de beroepen waar ze toe leiden.

3. Doelstellingen van de evaluatie en beoogde resultaten

De evaluatie heeft enerzijds tot doel de algemene werking en resultaten van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie⁷ te evalueren in een punctuele evaluatie en wil anderzijds een eerste aanzet zijn voor een meer systemische evaluatie in het veld van wetenschapscommunicatie.

Hierbij dient tegemoet gekomen te worden aan de vereisten m.b.t. de evaluatie gesteld in het convenant (zie punt 1. Aanleiding).

Verder wordt hierbij opgemerkt dat iedere actor ook steeds opereert binnen een bepaald beleidskader dat ook evolueert tijdens de periode van het convenant. Dit evoluerend beleidskader wordt steeds in rekening gebracht in deze evaluatie.

De punctuele evaluatie dient uit te monden in een rapport met een gemeenschappelijk gedeelte en verder een specifiek deel per expertisecel Wetenschapscommunicatie.

⁴ Zie <http://stem-academie.be/info>.

⁵ Vlaams Parlement, stuk 512 (2015-2016) – Nr. 1.

⁶ <http://onderwijs.vlaanderen.be/sites/default/files/atoms/files/STEM-monitor%20samenvatting.pdf>.

⁷ In het W&I-decreet zijn analoge bepalingen opgenomen die betrekking hebben op de structurele partners Wetenschapscommunicatie. Naar deze bepalingen wordt verder niet meer verwezen, aangezien ze analoog zijn met wat in het convenant is opgenomen.

De voorwaarden voor een nieuw convenant worden onder meer bepaald door de resultaten van de evaluatie⁸.

De resultaten van de systemische evaluatie zullen worden gebundeld in één apart eindrapport.

4. Evaluatieluiken

Rekening houdend met de in deel 3 vermelde doelstellingen en verwachte resultaten van de evaluatie, worden een aantal evaluatieluiken naar voor geschoven. De gekozen evaluatieonderwerpen zijn niet altijd even strikt van elkaar te scheiden, waardoor overlappingsen tussen de luiken dan ook niet uitgesloten zijn.

Verwacht wordt dat een consultant voor onderstaande luiken m.u.v. de zelfevaluatie (luik 4.4) relevante evaluatievragen opstelt.

4.1 Evaluatie van de realisaties van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie

Analyse en beoordeling van de wijze waarop de expertisecellen Wetenschapscommunicatie hun doelstellingen en opdrachten hebben vervuld en dit in functie van het convenant (vooropgestelde strategische en operationele doelstellingen en indicatoren).

Het is dus niet de bedoeling elke activiteit van iedere expertisecel in de diepte te evalueren. Het is eerder de bedoeling om op een geaggregeerd niveau de werking van de verschillende expertisecellen (samen en afzonderlijk) te evalueren en dit vooral op basis van het convenant.

Hierbij wordt eveneens en zelfs in het bijzonder rekening gehouden met de wijze waarop men om is gegaan met de conclusies en aanbevelingen van de vorige evaluatie (2011).

Daarnaast dient ook extra aandacht besteed te worden naar de elementen die nieuw zijn in de huidige convenantsperiode t.o.v. van de vorige convenantsperiode. Hieronder zijn zowel een aantal nieuwe activiteiten van de expertisecellen vervat als nieuwe elementen in het convenant bv. nieuwe KPI's, methode om KPI's te berekenen, e.d.

Hierbij dient zowel gekeken te worden naar de nieuwe elementen op zich, de manier waarop met deze nieuwe elementen werd omgegaan als de effectieve resultaten op dit vlak.

Verder dient te worden nagegaan in welke mate deze vernieuwingen zowel in het convenant als in het portfolio het functioneren en de resultaten van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie hebben beïnvloed/gewijzigd.

4.2 Een financiële analyse

Het is de bedoeling om een diepgaande financiële analyse (audit) te maken waarin de inkomsten en uitgaven van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie over de periode 2013-2017 in kaart gebracht worden.

⁸ Convenant 2013-2017, art. 20 §1 en W&I-decreet art. 63/17

Hierbij moet worden bekeken welke en hoeveel externe financiering of middelen konden worden aangetrokken en hoe de beschikbare middelen (en in het bijzonder de subsidie) werden aangewend en dit per activiteit.

Zodoende komt men tot een volledig beeld over de effectieve kostprijs (voor de overheid en in het algemeen) per activiteit van de expertisecellen.

Tot slot moet luik 1 m.b.t. de realisaties en luik 2 m.b.t. de financiële analyse worden samengebracht om te beoordelen of de subsidies in verhouding zijn met de doelstellingen en opdrachten en deze dus op een kwaliteitsvolle manier kunnen uitgevoerd worden.

4.3 Analyse en beoordeling van een aantal specifieke elementen.

Binnen deze evaluatie wordt er specifiek aandacht gevraagd voor onderstaande elementen die nauw verbonden zijn met de werking van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie, met name:

- 1) De bijdrage van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie aan de Vlaamse Wetenschapsweek/Dag van de Wetenschap;
- 2) De communicatie-aanpak (gemeenschappelijk en specifiek);
- 3) Een derde nog verder te bepalen activiteit binnen het portfolio van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.

Bovenstaande elementen (weliswaar enkel het aandeel van de expertisecellen hierin) dienen grondig geanalyseerd te worden (zowel inhoudelijk m.i.v. de doelgroep, eerder organisatorisch als financieel).

Hierbij dient er steeds aandacht te zijn voor de onderlinge samenwerking en afstemming tussen de verschillende expertisecellen bv. met het oog op het maximaliseren van de impact en van de samenwerking met/afstemming op (de activiteiten van) andere actoren wetenschapscommunicatie (o.m. in het WIN⁹). Ook de werking van de interassociatiewerkgroep Wetenschapscommunicatie komt hierbij aan bod.

Ook dient waar mogelijk gekeken te worden wat de mogelijkheden zijn om bepaalde activiteiten groter en/of breder over Vlaanderen uit te voeren.

4.4 Een zelfevaluatie door de expertisecellen Wetenschapscommunicatie

Conform art. 19, §7 van het covenant dienen de expertisecellen Wetenschapscommunicatie een zelfevaluatie op te stellen, bestaande uit een reflectie op de afgelopen periode (ex post luik) en een ontwerp van beleidsplan voor de periode 2018-2022 (ex ante luik).

De bedoeling is om de expertisecellen Wetenschapscommunicatie toe te laten een ex post reflectie t.a.v. de afgelopen periode (periode 2013 t/m 2016 en waar mogelijk ook 2012) op te stellen en op basis hiervan ook een aantal krachtlijnen uit te zetten voor de toekomst (voortblik; vanaf 2018 en minstens tot 2022).

⁹ WIN= WetenschapsInformatieNetwerk - <http://www.wetenschapsinformatienetwerk.be/>.

Aangezien de (te evalueren) instellingen jaarlijks omstandig rapporteren, is het dan ook de bedoeling om de zelfevaluatie op een zo hoog mogelijk aggregatieniveau te houden. Dit geldt in het bijzonder voor de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.

Het ex post luik zal voornamelijk per expertisecel Wetenschapscommunicatie opgesteld worden, daarnaast zal er een beperkt gemeenschappelijk deel zijn dat enkel de gemeenschappelijke activiteiten omvat.

Het bekijken in welke mate de verschillende expertisecellen complementaire dan wel gezamenlijke elementen hadden in de voorbije periode behoort niet tot de zelfevaluatie maar wordt eerder opgenomen binnen de andere luiken van de evaluatie.

De gegevens van 2016 zullen meegenomen worden in de zelfevaluatie. Indien nodig kan hier evenwel de kanttekening bij gemaakt worden dat het nog om voorlopige gegevens gaat. Indien bepaalde gegevens tijdens het verloop van de evaluatie nog wijzigen bv. bij oplevering van het definitief jaarverslag 2016 tegen eind april 2017, wordt dit nog aangepast in de evaluatie.

Het ex ante luik bestaat uit ontwerp van strategisch plan per expertisecel Wetenschapscommunicatie en een gemeenschappelijk deel.

Omdat de expertisecellen Wetenschapscommunicatie jaarlijks al omstandig rapporteren, is het de bedoeling dat de zelfevaluatie een beperkt aantal thema's behandelt, die zowel betrekking hebben op het verleden als op de toekomst. De lijst van elementen die de verwachte zelfevaluatie kan bevatten, is opgenomen als Bijlage 1.

4.5 Toekomstluik: Analyse en beoordeling van het ontwerp van strategisch plan 2018-2022 van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.

Het ontwerp van strategisch plan 2018-2022 zal getoetst worden aan de inzichten die voortkomen uit de analyses in luik 4.1 t.e.m. 4.3.

Centrale vragen bij de beoordeling van het ontwerp van beleidsplan 2018-2022 zijn:

- In welke mate inschakelen de expertisecellen Wetenschapscommunicatie zich in in de beleidsdoelstelling (vanuit EWI en O&V) en gebeurt dit efficiënt?
- In welke mate speelt het plan in op te verwachten beleidsevoluties en uitdagingen/opportunities? In welke mate zijn de in het plan geboden antwoorden realistisch en afgestemd op/inpasbaar in het beleid? Waarom (niet)?
- Is het financieel plan realistisch rekening houdend met de geformuleerde doelstellingen en rekening houdend met de te verwachten inkomsten? Waarom (niet)?

4.6 Conclusies en aanbevelingen betreffende een verbeterde werking en inschakeling in het ruime beleidskader (hoofdzakelijk in Vlaanderen) en dit vertrekkend vanuit een SWOT

Voorgaande luiken dienen uit te monden in een SWOT-analyse van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.

Deze SWOT evenals voorgaande luiken dienen te leiden tot een rapport dat conclusies aanbevelingen bevat betreffende de elementen voor een nieuwe samenwerking met de expertisecellen Wetenschapscommunicatie en betreffende de (verbeterde) werking van deze actoren.

4.7 Systemische evaluatie van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie in een ruimer kader

Daarnaast wordt een systemische evaluatie opgezet als een eerste oefening op dat vlak binnen het beleidsveld Wetenschapscommunicatie en binnen “naburige” beleidsvelden¹⁰. Bedoeling van de systemische evaluatie is in eerste instantie om t.a.v. een aantal te evalueren actoren met name de expertisecellen Wetenschapscommunicatie, de volkssterrenwachten en RVO-Society op het niveau van het systeem een evaluatie uit te voeren. Dit betekent in eerste instantie dat een analyse en beoordeling wordt verwacht van het systeem/de systemen waarin de genoemde actoren functioneerden in de periode 2012-2015 en thans functioneren (periode vanaf 2015¹¹) en dit telkens rekening houdend met beleidskaders en beleidsdoelstellingen.

Er wordt verwacht dat de systeemevaluatie zal leiden tot de ontwikkeling van een methodologie voor het uitvoeren van systeemevaluaties op het vlak van Wetenschapscommunicatie (respectievelijk STEM) in het algemeen en als aanvullende methode bij de uitvoering van punctuele evaluaties in hetzelfde domein (respectievelijk STEM), die meteen kan worden toegepast bij volgende evaluaties. Tevens dient dit luik te leiden tot de ontwikkeling van generieke indicatoren voor de opvolging van de actoren en activiteiten op het vlak van Wetenschapscommunicatie en met betrekking tot STEM.

Dit systemische luik zal tevens uitgevoerd worden bij een aantal andere actoren die eveneens in 2017 geëvalueerd zullen worden, om zodoende tot de eerste oefening binnen het beleidsveld wetenschapscommunicatie te komen.

Dit systemische onderdeel van de evaluatie zal geen rechtstreekse invloed hebben op het nieuwe convenant, omdat de finaliteit van de systemische evaluatie zich op een ander vlak situeert. Bedoeling van deze systemische evaluatie is nl. om op langere termijn een meerwaarde te kunnen bieden bij het uitwerken van een nieuw beleidsplan Wetenschapscommunicatie.

De systemische evaluatie staat ook ten dele los van de voorziene punctuele evaluatie en het is ook de bedoeling dat belasting voor de expertisecellen Wetenschapscommunicatie bij de uitvoering van deze oefening tot het minimum wordt herleid.

De systemische evaluatie dient zich te richten op volgende aspecten:

- De analyse en beoordeling van de rol en positie van elke actor t.a.v. de beleidsdoelstellingen wetenschapscommunicatie, binnen het netwerk van actoren Wetenschapscommunicatie en t.a.v. de doelgroepen en dit in termen van doelstellingen en (gezamenlijke) activiteiten (samenwerkingsverbanden). Dit omvat o.a. een netwerkanalyse en het in kaart brengen van de (onderlinge) relaties. Onder

¹⁰ Innovatie, Economie, Onderwijs, Werk in volgorde van belang voor de uitvoering van de oefening.

¹¹ De breuklijn wordt gelegd op het startmoment van het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie 2015-2020.

meer de samenwerking met de Vlaamse overheid, kennis- en onderzoeksinstituten, binnen het netwerk van STEM-academies en de mogelijke internationale samenwerking dient te worden onderzocht¹². Aldus kan een netwerkanalyse worden gemaakt die een beeld geeft van de rol en positie van de elk van de beschouwde actoren en dit minstens in het veld van de actoren wetenschapscommunicatie, maar ook ruimer in de context van het wetenschaps- en technologiebeleid. Belangrijk is ook om na te gaan hoe de opgezette samenwerking verloopt. I.h.b. dient hierbij aandacht te worden besteed aan de samenwerking met, andere actoren bv. op het vlak van wetenschapspopularisering, het onderwijsveld, enz.

- Omgekeerd is het belangrijk om na te gaan hoe stakeholders t.a.v. wetenschapscommunicatie en STEM en van het beleid ter zake (voor alle relevante niveaus), de vermelde actoren percipiëren als actor wetenschapscommunicatie en als partner/dienstverlener (cf. supra).
- De analyse en beoordeling van de gecombineerde/gezamenlijke bijdrage van elk van deze actoren aan de beleidsdoelstellingen Wetenschapscommunicatie.
- De analyse en beoordeling van de gezamenlijke effecten en impact van de betrokken actoren met betrekking tot het Wetenschapscommunicatiebeleid.
- De analyse en beoordeling van de inzet van de middelen t.o.v. de gerealiseerde bijdrage aan de doelstellingen en de gerealiseerde effecten en impact.
- De analyse en beoordeling van de (gezamenlijke) meerwaarde en additionaliteit van betrokken actoren en de eventuele hefboomeffecten.
- De analyse en beoordeling van de (generieke) toekomstplannen van de betrokken actoren rekening houdend met het beleidsplan Wetenschapscommunicatie.
- Vergelijkbare analyse en beoordeling als het voorgaande t.a.v. het STEM-actieplan en in relatie tot de STEM-academies (waar nog niet expliciet vermeld).
- Uitgaande van zowel het Beleidsplan Wetenschapscommunicatie als het STEM-actieplan, aanbevelingen formuleren betreffende de optimale inzet van de expertise van betrokken actoren met het oog op het genereren van een maximale gezamenlijke bijdrage tot de beleidsdoelstellingen.

5. Onderdelen van de evaluatie en methodologie

Behalve de zelfevaluatie, dient(dienen) de consultant(s) alle hoger vermelde onderdelen van de evaluatie op zich te nemen en te vertalen naar een concreet plan van uitvoering waarin de methodologieën die de consultant(s) voorstelt(voorstellen) aan te wenden worden toegelicht en beargumenteerd.

Volgende methodologieën dienen hierbij minimum aan bod te komen:

- Deskstudie
- Interviews met
 - o vertegenwoordigers van de expertiscellen

¹² Wat structurele samenwerking betreft, is in het convenant een specifieke KPI (nr. 10) opgenomen. In wat voorgaat, wordt een ruimere interpretatie van "samenwerking" bedoeld dan wat is omschreven in KPI 10.

- o vertegenwoordigers van het beleid (o.a. dossierbehandelaars EWI, bevoegde kabinet)

6. Informeren van en communiceren met het voorwerp van de evaluatie

Er heeft op 18 oktober 2016 een overleg plaatsgevonden met vertegenwoordigers van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie betreffende de geplande evaluatie. Hierbij werd het (ontwerp van) plan van aanpak toegelicht en werden een aantal praktisch afspraken gemaakt in het bijzonder i.v.m. de zelfevaluatie.

Onderhavig (ontwerp van) plan van aanpak werd hieraan aangepast.

7. Uitvoering van en taakverdeling binnen de evaluatie

Externe consultant

Voor de uitvoering van de evaluatieopdracht (luiken 4.1, 4.2, 4.3, 4.5, 4.6 en 4.7) zal een beroep worden gedaan op een externe consultant via een overheidsopdracht.

Evaluatiecel (Departement EWI)

De afdeling Strategie en Coördinatie (ASC) staat in voor het geheel van (de afhandeling van) de aanbestedingsprocedure van de opdracht van de consultant. Dit omvat zowel het voortraject, de eigenlijke aanbestedingsprocedure als de opvolging van de uitvoering van de opdracht.

De punctuele en systemische evaluatie zullen afzonderlijk van elkaar wordt gegund waardoor het mogelijk is dat er een andere consultant is voor de systemische evaluatie dan voor de punctuele evaluatie.

Stuurgroep

De evaluatie zal begeleid worden door een stuurgroep waarin vertegenwoordigers van het departement (ASC en afdeling Onderzoek (AOND)) zijn opgenomen. Verder worden zowel een vertegenwoordiger van de minister bevoegd voor het wetenschaps- en innovatiebeleid als van het beleidsdomein Onderwijs en Vorming in de hoedanigheid van waarnemer opgenomen in de stuurgroep.

De externe consultant wordt uitgenodigd deel te nemen aan de stuurgroep maar maakt er geen deel van uit.

De stuurgroep kijkt toe op het correcte verloop van het evaluatieproces en kan zo nodig bijsturen. De rapportering vindt plaats aan de leden van de stuurgroep die de kwaliteit van het geleverde werk bewaakt. Ten slotte ziet de stuurgroep erop toe dat de evaluatie door de externe consultant resulteert in concrete aanbevelingen die kunnen aangewend worden bij de onderhandelingen over een nieuw convenant.

Expertisecellen Wetenschapscommunicatie

Van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie wordt volgende bijdrage verwacht:

- Het opstellen van een zelfevaluatie (zoals voorzien in het convenant) – luik 4.4;
- Fungeren als lokale contactpersoon;
- De eerste stuurgroepvergadering bijwonen;

- Een lijst van relevante interviewpartners doorgeven op basis van het voorstel van de ingeschakelde consultant; - enkel indien ze dit wensen
- Het geven van een interview aangezien er binnen de expertisecellen Wetenschapscommunicatie (vermoedelijk) ook een beperkt aantal interviews zullen afgenomen worden;
- Nalezen van de ontwerprapportering met het oog op de verbetering van materiële fouten.

Timing:

- Toelichting plan van aanpak aan (vertegenwoordigers van) de expertisecellen Wetenschapscommunicatie: 18 oktober 2016
- Zelfevaluatie (ex post en ex ante): opgeleverd tegen eind februari 2017.
- Aanbesteding opdracht: afgerond tegen eind december 2016.
- Uitvoering evaluatie: eerste helft van 2017.
- Eindrapportering:
 - Punctuele evaluatie afgerond tegen 30 juni 2017.
 - Systeemrapport afgerond tegen 15 juli 2017.

Geraamde kostprijs:

De nodige financiële middelen voor de evaluatie zijn beschikbaar bij het Departement EWI.

- Uitvoering specifieke evaluatieopdracht 50.000 euro (excl. btw, of 60.500 euro incl. btw).
- Kostprijs systemische evaluatie: 30.000 euro (excl. btw, of 36.300 euro incl. btw).

Beschikbare documenten:

Het convenant zal door ASC vertrouwelijk ter beschikking gesteld worden aan de consultant voor het opstellen van de offerte.

Bij de plaatsing van de opdracht (of later) zal de consultant een beroep kunnen doen op:

- Het strategisch plan 2013-2017.
- De jaarplannen van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.
- De jaarrapportering van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.
- Evaluatierapport evaluatie 2011 van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.
- Zelfevaluatie van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie (ex post en ex ante).
- Studies en andere rapporten (indien beschikbaar) van en over de expertisecellen Wetenschapscommunicatie.
- Studie ontwikkeling beleidsscenario's Wetenschapscommunicatie 2009.
- Relevante beslissingen van en nota's/mededelingen aan de Vlaamse Regering.

8. Gebruik en verspreiding van de resultaten van de evaluatie

Cf. de communicatiestrategie betreffende beleidsevaluaties (zie <http://www.ewi-vlaanderen.be/ewi/wat-doen-we/beleidsevaluatie>).

9. Afspraken gemaakt met de expertisecellen Wetenschapscommunicatie op 18 oktober 2016

De bedoeling van het overleg is het (ontwerp van) plan van aanpak toe te lichten aan het voorwerp van de evaluatie en verder om een aantal praktische afspraken te maken.

Het overleg met de expertisecellen Wetenschapscommunicatie vond plaats op 18 oktober 2016. Het (ontwerp van) plan van aanpak werd daartoe d.d. 13.10.2016 aan de expertisecellen Wetenschapscommunicatie bezorgd. Op het overleg werd het volgende afgesproken:

- De zelfevaluatie (zowel ex post als ex ante) dient opgeleverd te worden tegen eind februari 2017;
 - M.b.t. het ex post luik zal er per expertisecel Wetenschapscommunicatie een zelfevaluatierapport worden opgesteld en daarnaast een beperkt gemeenschappelijk rapport dat de gemeenschappelijke activiteiten omvat.
 - M.b.t. het ex ante luik zal zowel per expertisecel Wetenschapscommunicatie een ontwerp van strategisch plan opgesteld worden en een gemeenschappelijk deel.
- Het bekijken in welke mate de verschillende expertisecellen complementaire dan wel gezamenlijke elementen hadden in de voorbije periode is een opdracht voor de consultant.
- De gegevens van 2016 dienen te worden meegenomen in de zelfevaluatie. Hier kan evenwel de kanttekening bij gemaakt worden dat het nog om voorlopige gegevens gaat. Indien deze gewijzigd zijn in het definitief jaarverslag wordt dit nog aangepast in de evaluatie.
- Het jaarverslag dient evenwel maar tegen april 2017 opgeleverd te worden, zoals ook bepaald in het convenant.

Dit plan van aanpak is eveneens aangepast aan bovenstaande afspraken.

Bijlage 1: Leidraad voor het opstellen van een zelfevaluatie door de expertisecellen Wetenschapscommunicatie

Om het opstellen van (beide delen van) de zelfevaluatie door de expertisecellen Wetenschapscommunicatie te vergemakkelijken, werd een leidraad opgesteld die de instellingen kunnen gebruiken bij het opstellen ervan.

De leidraad is onderverdeeld in een aantal thema's die volgens ASC nuttig zijn om te behandelen in de zelfevaluatie. Per thema zijn meestal een aantal vragen opgenomen die de actoren kunnen helpen om het thema in te vullen. Deze vragen zijn telkens te beschouwen als richtinggevend en het is NIET de bedoeling om deze individueel te beantwoorden, maar als hulpmiddel te hanteren om de zelfevaluatie op te stellen.

Bij het opstellen van de gevraagde zelfevaluatie, kan - waar mogelijk en nuttig - altijd verwezen worden naar al bestaande documenten of beschikbare gegevens (uit jaarverslagen, op de website, andere rapportering, enz.). Het is NIET de bedoeling dergelijke informatie te reproduceren.

1. Inhoud van de ex post evaluatie (periode 2012-2016)

Vorige evaluatie

In dit deel wordt een reflectie verwacht op de vorige evaluatie die heeft plaatsgevonden en wat daaruit werd geleerd en ook geïmplementeerd (bv. in het beleidsplan voor de lopende periode). Vooral de conclusies en aanbevelingen uit de vorige evaluatie kunnen hier aan bod komen..

(Aansluiting bij het) Beleid en doelbereiking

In dit onderdeel kan verdere toelichting gegeven worden bij de eigen strategie met betrekking tot de beschouwde periode en hoe deze is/was ingebed/afgestemd op de beleidsdoelstellingen.

Daarnaast kan worden ingegaan op de mate waarin de doelstellingen werden gerealiseerd en of en hoe werd bijgedragen tot de beleidsdoelstellingen.

- 1) Welke strategie voerden de expertisecellen Wetenschapscommunicatie met betrekking tot hun missie en doelstellingen? Werden in de beschouwde periode bepaalde prioriteiten gelegd en zo ja, waarom? (Cf. strategische planning).
- 2) Hoe heeft dit gevoerde beleid rekening gehouden met de (recente) beleidsontwikkelingen en trends en welke specifieke beleidskeuzes hebben de expertisecellen Wetenschapscommunicatie gemaakt of kunnen maken wat betreft de ter beschikking gestelde middelen, specifiek rekening houdend met deze context?
- 3) In welke mate heeft de beleidsverschuiving m.b.t. wetenschapscommunicatie die tijdens de looptijd van het convenant plaatsvond voor de expertisecellen Wetenschapscommunicatie een impact gehad en hoe werd daarmee omgegaan?

- 4) In welke mate draagt uw initiatief volgens u bij tot de realisatie van het (huidige) beleid inzake wetenschapscommunicatie?
- 5) In welke mate werden de eigen doelstellingen gerealiseerd? In welke mate mag verwacht worden dat deze doelstellingen gerealiseerd zullen worden tegen het einde van het convenant (eind 2017)?

Organisatie en samenwerking

In dit luik kan aandacht besteed worden aan de (interne) organisatie en de mogelijke verbeterpunten op dat vlak. Hierbij kan ook de (interne) opvolging van de prestaties (cf. ook systeem van KPI's) aan bod komen en welke verbeterpunten zich daar mogelijk situeren. Ook over de samenwerking met andere actoren en de onderlinge samenwerking kan worden gereflecteerd.

- 6) Welke verbeterpunten ziet u op het vlak van organisatie)?
- 7) Op welke wijze kan de Vlaamse overheid de organisatie en het welslagen van de (werking van de) expertisecellen Wetenschapscommunicatie beter ondersteunen (o.a. wat betreft financiële ondersteuning, maar ook wat betreft beleidsvoering, netwerking, enz.)?
- 8) Op welke wijze kan de Vlaamse overheid de organisatie en het welslagen van de (werking van de) expertisecellen Wetenschapscommunicatie beter opvolgen?
- 9) Welke invloed heeft het systeem van de performantie-indicatoren op de organisatie en het welslagen van de (werking van de) expertisecellen Wetenschapscommunicatie? Welke opmerkingen hebt u eventueel t.o.v. de indicatoren die momenteel gebruikt worden om de performantie te meten?
- 10) Welke aandachtspunten zijn er en welke verbeterpunten stellen de expertisecellen Wetenschapscommunicatie voor t.a.v. de huidige regelgeving (i.h.b. convenant, enz.) en waarom? Wat is het oordeel van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie over de praktische modaliteiten van het convenant (bv. in termen van administratieve opvolging, rapportering, enz.)?
- 11) Zijn er kansen of opportuniteiten tot (onderlinge) samenwerking (geweest) en zo ja, worden die volgens u optimaal benut?

Rol, positie en meerwaarde

In dit deel kunnen zowel de rol als de positie van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie aan bod komen binnen de beleidscontext.

Ook de additionaliteit en de meerwaarde die de betrokken actoren voor zichzelf zien, kan nader te worden toegelicht.

- 12) Welke specifieke rol spelen de expertisecellen Wetenschapscommunicatie in het Vlaamse beleid (Wetenschapscommunicatiebeleid en het STEM-actieplan), en waarom? In welke mate betekenen de expertisecellen Wetenschapscommunicatie een meerwaarde voor dit beleid en waarom?

- 13) In welke mate is de ondersteuning van de Vlaamse overheid noodzakelijk voor de expertisecellen Wetenschapscommunicatie en waarom? In welke mate is deze ondersteuning een hefboom voor het verkrijgen van andere middelen of het realiseren van bepaalde doelstellingen?
- 14) Hoe positioneert u uw activiteiten onderling en t.o.v. die van andere actoren?

Prestaties, resultaten en impact

Dit deel gaat in op de prestaties en resultaten die de expertisecellen Wetenschapscommunicatie kunnen voorleggen. Hierbij worden zowel de prestaties op de KPI's bedoeld, als de ruimere resultaten. Zowel de sterkste als de zwakte resultaten kunnen hier meer toegelicht worden, met mogelijke redenen en eventuele voorstellen voor verbetering/aanpassing.

In dit deel kan ook ingegaan worden op doel- en doelgroepenbereik, op de (externe) middelen die de expertisecellen Wetenschapscommunicatie hebben kunnen verwerven en op de gerealiseerde effecten (korte termijn) en impact (lange termijn).

- 15) Welke resultaten heeft de investering van de Vlaamse overheid opgeleverd en dit zowel voor de betrokken actoren zelf als ruimer bekeken¹³ in de periode vanaf 2012 en waarom? Zelfde vraag voor de middelen die de expertisecellen Wetenschapscommunicatie (eventueel) betrekken uit andere bronnen?
- 16) In welke mate hebben de expertisecellen Wetenschapscommunicatie zicht op de meerwaarde die deelname aan (de werking, activiteiten, enz. van) de betrokken actoren heeft voor zij die hebben deelgenomen?
- 17) Welke effecten/impact heeft uw initiatief volgens u bij de doelgroepen en eventueel bij anderen?
- 18) Welke zijn volgens u de sterkste/zwakste prestaties (bv. met betrekking tot de prestatie-indicatoren maar ook ruimer en meer algemeen) die werden neergezet en waarom?

SWOT

In dit onderdeel kunnen de expertisecellen Wetenschapscommunicatie de SWOT die ze opgesteld hebben in hun zelfevaluatie n.a.v. de evaluatie van 2011 actualiseren.

Algemeen

- 19) Welke conclusies trekken de expertisecellen Wetenschapscommunicatie met betrekking tot de voorbije periode voor wat betreft de werking van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie zelf, de ontplooiende activiteiten en het (eventueel) ingezette instrumentarium?
- 20) Andere suggesties/opmerkingen voor wat betreft de beschouwde periode?

¹³ Bv. voor de Vlaamse economie, m.a.w. in het eerste geval worden eerder de directe effecten t.a.v. de expertisecellen Wetenschapscommunicatie zelf bedoeld en in het twee de geval de meer indirecte effecten.

2. Ex ante evaluatie (periode 2018-2022)

Op basis van het ex post gedeelte van de zelfevaluatie en rekening houdend met de huidige beleidscontext enerzijds en de te verwachten evoluties in de beleidscontext anderzijds, is het de bedoeling dat de betrokken actoren een ontwerp van beleidsplan opstellen voor de periode 2018-2022.

Het (ontwerp van) beleidsplan voor de periode 2018-2022 bevat minstens een missie, strategische doelstellingen, afstemming op beleidsdoelstellingen (Vlaams, internationaal), operationele doelstellingen (activiteiten), af te sluiten of bestaande samenwerkingsverbanden (o.a. met andere actoren in het veld), afstemming en synergie met andere actoren, (een voorstel van een set van) performantie-indicatoren, ambitieuze inschatting van de te behalen resultaten voor de periode 2018-2022, enz. en dit telkens met een verantwoording voor de voorgestelde keuzes.

Het (ontwerp van) beleidsplan 2018-2022 dient minstens rekening te houden met een minimaal scenario (i.e. ongewijzigd beleid, wat overeenkomt met de bestendinging van de huidige financiële inbreng in termen van de toegekende subsidies).

Verder gaat het uit van de conclusies en aanbevelingen en de SWOT die werden opgesteld op basis van het ex post luik van de zelfevaluatie en geeft het aan hoe de zwakke/sterke punten kunnen worden weggewerkt/benut. Tevens gaat het uit van de ontwaarde opportuniteiten en uitdagingen en geeft het aan hoe deze maximaal kunnen worden benut/omzeild.

Waar van toepassing, wordt verwacht dat de betrokken actoren in dit onderdeel ook een gezamenlijk meer generiek luik opstellen, en dit naast hun eigen specifiek luik. Aandacht dient hierbij te gaan naar zowel de onderlinge samenwerking als deze met andere actoren.

- 21) Geef uw visie wat betreft de toekomstige missie en strategische uitgangspunten en doelstellingen van de betrokken actoren.
- 22) Geef uw visie m.b.t. het huidige beleid betreft Wetenschapscommunicatie en t.a.v. STEM, en welke rol de expertisecellen Wetenschapscommunicatie daarin zouden kunnen spelen. Welke aanpassingen aan de regelgeving zouden het beleid in het algemeen en de rol van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie in het bijzonder ten goede kunnen komen en waarom?
- 23) Geef uw visie met betrekking tot het toekomstige beleid ter zake en dit rekening houdend met de gewijzigde/nieuwe beleidsopties. Welke zijn daarin de uitdagingen voor het beleid en welke rol dienen/kunnen de expertisecellen Wetenschapscommunicatie daar volgens u in spelen?
- 24) Hoe stelt u voor dat de opportuniteiten/bedreigingen voor de expertisecellen Wetenschapscommunicatie benut/omzeild?
- 25) Welke wijze van rapportering t.a.v. de Vlaamse overheid en welke opvolging en jaarlijkse beoordeling door de Vlaamse overheid zien de expertisecellen

Wetenschapscommunicatie als aangewezen? (Bv. welke KPI's, te behalen resultaten, financiële rapportering, enz.). Op welke wijze zou de doelbereiking en impact van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie in de toekomst kunnen worden opgevolgd en waarom?

- 26) Welke andere aanpassingen aan het convenant zouden de werking, taken en rol van de expertisecellen Wetenschapscommunicatie in het EWI-domein ten goede komen (en waarom)?
- 27) Welke samenwerkingsverbanden met actoren in het veld worden naar de toekomst toe strategisch belangrijk geacht en zijn al in het vooruitzicht gesteld? Welke synergiën met andere actoren in het veld zijn al dan niet aangewezen?
- 28) In welke mate zijn de middelen die nu ter beschikking staan aan de expertisecellen Wetenschapscommunicatie voldoende om de huidige/toekomstige noden te lenigen? Waarom (niet)?
- 29) Welke aanbevelingen zouden de betrokken actoren kunnen geven wat betreft hun toekomstige inzet en dit zowel algemeen als wat betreft t.a.v. de beleidsdoelstellingen, de doelgroepen, de andere actoren, de overheid, enz.?
- 30) Zelfde vraag maar dan bekeken in functie van het STEM-actieplan.
- 31) Andere suggesties en opmerkingen wat betreft de toekomst?